

Picasso. Retrats

RODA DE PREMSA

Dijous, 16 de març de 2017 a les 11,30h.

INAUGURACIÓ

Dijous, 16 de març de 2017 a les 19,30h.

L'exposició estarà oberta al públic del 17 de març al 25 de juny de 2017.

PICASSO. RETRATS és una exposició coorganitzada pel Museu Picasso, Barcelona i la National Portrait Gallery, Londres

Museu Picasso

Dep. de premsa i comunicació

Montcada 15 - 23

08003 Barcelona

Tel. 932 563 021 / 26

museupicasso_prensa@bcn.cat

www.museupicasso.bcn.cat

Seguiu-nos a les xarxes:

[#PicassoRetrats](#)

Picasso. Retrats

SUMARI

1. PRESENTACIÓ
2. DADES DE L'EXPOSICIÓ
3. RECORREGUT
4. SALES
5. ACTIVITATS A L'ENTORN DE L'EXPOSICIÓ
6. RELACIÓ D'OBRES EXPOSADES
7. BIOGRAFIES PERSONATGES REPRESENTATS
8. ELIZABETH COWLING. COMISSÀRIA DE L'EXPOSICIÓ

Picasso. Retrats

1. PRESENTACIÓ

El Museu Picasso de Barcelona presenta, del 17 de març al 25 de juny de 2017, l'exposició **Picasso. Retrats**. Aquesta exposició, coorganitzada pel Museu Picasso, Barcelona i la National Portrait Gallery, Londres, posa de manifest la importància del retrat en l'artista. L'obra de Picasso, conreada al llarg d'una carrera extensa, proteica i enormement prolífica, és indiscutible, i la necessitat de comprendre la naturalesa exacta d'aquesta obra és contínua.

La figura humana va ser el tema principal de Pablo Picasso, i el retrat va tenir un pes cabdal en la seva obra durant tota la seva trajectòria artística. El fet que Picasso no treballés per encàrrec sinó que retratés les persones del seu cercle íntim del moment li donava una llibertat excepcional com a retratista. Acostumava a representar el mateix model de maneres i estats d'ànim completament diferents. Picasso. Retrats destaca aquesta diversitat a través d'un conjunt d'obres fetes amb totes les tècniques i de tipologies diverses: els retrats formals conviuen amb caricatures irreverents, dibuixos d'estil clàssic d'aspectes de la vida i pintures expressives creades de memòria que reflecteixen la seva evolució en el coneixement de la identitat del subjecte, la seva personalitat i les seves circumstàncies. A més a més, d'aquests retrats dels amics més pròxims a Picasso, l'exposició inclou retrats i caricatures inspirades en artistes del passat amb qui se sentia identificat. La mostra ha estat possible gràcies als préstecs d'institucions públiques i de col·leccions privades i s'acompanya d'un catàleg àmpliament il·lustrat.

Picasso. Retrats

2. DADES DE L'EXPOSICIÓ

- L'exposició aplega 81 peces que posen de manifest l'amplitud de l'obra de Picasso i l'extraordinari ventall d'estils que va cultivar amb totes les tècniques i en totes les fases de la seva carrera.

- A més d'obres mestres reconegudes, l'exposició també inclou olis, dibuixos, escultura i gravats menys coneguts:

- 24 olis
- 33 dibuixos
- 6 escultures
- 8 fotografies
- 7 gravats

- La mostra ha estat possible gràcies als importants préstecs provinents de col·leccions públiques i privades d'arreu del món, com el MOMA, el MET o el Guggenheim de Nova York o el Musée Picasso de Paris. Aquestes obres s'acompanyen d'una ampla recopilació de fotografies i documents.

- Hi trobem representats personatges del cercle íntim i familiar de Picasso com Dora Maar, Guillaume Apollinaire, Jean Cocteau, Nusch Éluard, Françoise Gilot, Max Jacob, Lee Miller, Fernande Olivier, Jacqueline Roque, Olga Khokhlova, Jaume Sabartés, Erik Satie, Igor Stravinski, Miguel Utrillo i Marie-Thérèse Walter, entre d'altres.

Al l'entorn de l'exposició s'han programat un seguit d'activitats, com les lectures teatralitzades dirigides per l'Anna Barrachina els diumenges del mes març que compten amb la participació d'artistes com Enric Majó, Abel Folk, Anna Azcona, entre altres. Podrem degustar un vermut mentre escoltem com els actors ens descobriran qui i com eren els personatges que Picasso va retratar.

Títol:	Picasso. Retrats
Data:	Del 17 de març al 25 de juny de 2017
Roda de premsa:	Dijous 16 de març a les 11,30 h.
Inauguració:	Dijous 17 de març a les 19,30 h.
Lloc:	Museu Picasso de Barcelona Montcada, 15 – 23 08003 Barcelona Tel. 932 563 000 museupicasso@bcn.cat www.museupicasso.bcn.cat #PicassoRetrats
Horari:	De dimarts a diumenge, de 09 a 19 h; dijous de 09 a 21.30 h; dilluns tancat (dilluns festius inclosos). L'horari de taquilla finalitza 30 minuts abans de l'hora de tancament del Museu
Preu:	Entrada exposició: 6,50 €. Entrada general (exposició temporal + col·lecció permanent): 14 €. Entrada reduïda: (exposició temporal + col·lecció permanent): 7,5 €, (exposició temporal): 4,5 €; persones de 18 a 25 anys, de 65 anys endavant, persones aturades o posseïdores de la targeta rosa reduïda, i els posseïdors del carnet de Biblioteques de Barcelona. Condicions especials: consultar el web Entrada gratuïta: el primer diumenge de cada mes, diumenges a la tarda de 15 h a 19 h i el 18 de maig (Dia Internacional dels Museus) l'accés és gratuït al Museu. Aforament limitat, necessari accedir amb una entrada amb hora d'accés. Entrades disponibles amb 4 dies d'antelació al portal d'entrades internet.
Serveis:	Audioguia: Exposicions Temporals disponible en 4 idiomes: català, castellà, francès i anglès
Carnet del Museu Picasso:	Passi obert per a les famílies i públic individual que permet al titular, a un cost molt baix, accedir lliurement al Museu durant tot un any –a partir de la data de compra–, tantes vegades com vulgui, i visitar tant la col·lecció com les exposicions temporals en curs, accedint al centre de manera directa, sense cues: 12 € el Carnet individual 15 €
Organització:	Museu Picasso de Barcelona i National Portrait Gallery de Londres
Superfície:	L'exposició ocupa la primera planta del palau Finestres
Catàleg:	Edició i producció: Fundació Museu Picasso de Barcelona / The National Portrait Gallery, Londres Autora: Elizabeth Cowling Projecte gràfic i maqueta: Jason Ellams Editor en cap: Christopher Tinker Editora sènior: Sarah Ruddick Editor: Andrew Roff Cap de producció: Ruth Müller-Wirth Responsable de l'edició catalana: Marta Jové Traduccions: Bernat Pujadas Revisió de proves i índexs: Agnès Toda Imprès a Itàlia P.V.P.: 29 €
Obres:	81 peces: 24 olis, 33 dibuixos, 6 escultures, 8 fotografies i 7 gravats

LLISTA DE PRESTADORS

«*Picasso. Retrats*» no hagués estat una realitat sense la generositat i el recolzament de molts prestadors. La National Portrait Gallery, Londres, i el Museu Picasso, Barcelona, tenen un deute de gratitud amb tots ells. Així mateix, agraeixen la col·laboració dels col·leccionistes particulars que s'han estimat més restar en l'anonimat.

The Art Institute of Chicago
The British Museum, Londres
Centre Pompidou, París. Musée national d'art moderne/Centre de création industrielle
Colección Telefónica, Madrid
Col·lecció del Sr. i la Sra. J. Tomilson Hill
Col·lecció El Conventet, Barcelona
Fondation Hubert Looser, Zuric
Fundación Almine y Bernard Ruiz-Picasso para el Arte
Fundación Francisco Godia, Barcelona
Galeria Nacional d'Islàndia
Horst und Gabriele Siedle-Kunstsiftung
Leonard A. Lauder Cubist Collection
Los Angeles County Museum of Art
Maison Jean Cocteau, Milly-la-Forêt

The Metropolitan Museum of Art, Nova York
Musée d'Art moderne de la Ville de Paris
Musée national Picasso-Paris
The Museum of Modern Art, Nova York
The Penrose Collection
Philadelphia Museum of Art
Prins Eugens Waldemarsudde, Estocolm
Solomon R. Guggenheim Museum, Nova York
Staatliche Museen zu Berlin, Nationalgalerie, Museum Berggruen
The Syndics of the Fitzwilliam Museum, Cambridge, Gran Bretaña
Tate, Londres

CRÈDITS DE L'EXPOSICIÓ

ORGANITZACIÓ I PRODUCCIÓ

MUSEU PICASSO DE BARCELONA I
NATIONAL PORTRAIT GALLERY DE
LONDRES

DIRECCIÓ

EMMANUEL GUIGON

COMISSÀRIA

ELIZABETH COWLING

GERÈNCIA

ASSUN PINILLOS

RELACIONS INSTITUCIONALS

LLUÍS BAGUNYÀ

COORDINACIÓ

MARIONA TIÓ

CONSERVACIÓ

REYES JIMÉNEZ I ANNA VÉLEZ

REGISTRE

ANNA RODRÍGUEZ

ACTIVITATS I DIFUSIÓ DIGITAL

ANNA GUARRO, MERCÈ GARCIA I MIREIA
LLORELLA

PREMSA I COMUNICACIÓ

ANNA BRU DE SALA

DISSENY DEL MUNTATGE

GURI CASAJUANA

DISSENY GRÀFIC I CAMPANYA DE COMUNICACIÓ:

SOON IN TOKYO

IL·LUMINACIÓ

ILM BARCELONA

MUNTATGE

ARTPERCENT

RETOLACIÓ

EGM

REPRODUCCIONS FOTOGràFIQUES

ESSE

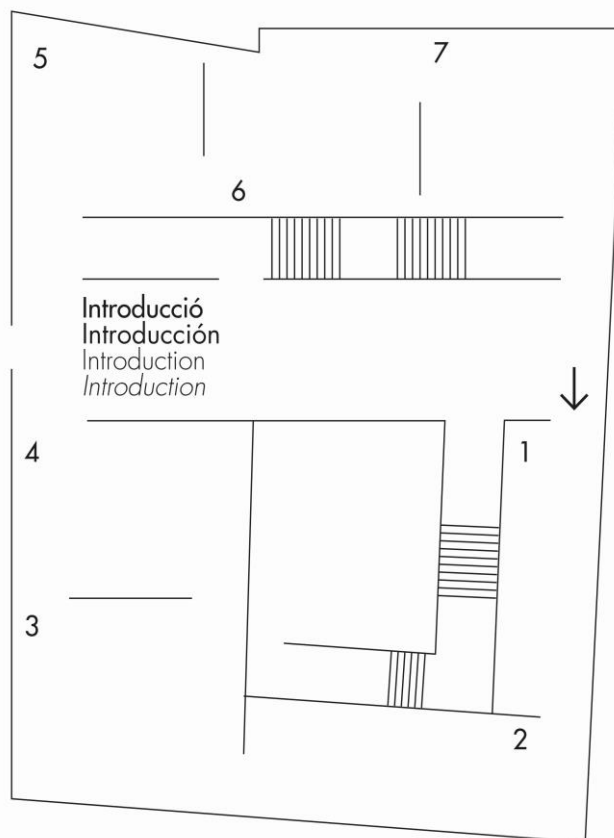

Picasso. Retrats

3. RECORREGUT

L'exposició ocupa la primera planta del palau Finestres i s'estructura en 7 sales a través de les quals es fa un recorregut de l'evolució del retrat de Picasso, des de l'inici de la carrera de Pablo Picasso, amb obres dels anys 1895 i 1900, passant pels diferents experiments amb la forma que va fer entre el 1900 i 1904, els estils canvians dels anys 1904 al 1910, el retorn al clàssic i a la fotografia d'entre 1915 i 1927, els retrats de postguerra, i Picasso i els pintors clàssics.

El contrast entre els retrats de la mostra, des de la solemnitat i la bellesa noble del retrat que va pintar a Olga Picasso l'any 1923, la seva primera muller, que li va valer el premi Carnegie el 1930, i, algunes caricatures dibuixades en paper, resulta impactant, però aquesta mena de canvis de to i de mètode sorprenents són una constant en la seva obra com a retratista.

Picasso. Retrats

«La caricatura era la llengua materna de Picasso».
Adam Gopnik, historiador de l'art

4. SALES

INTRODUCCIÓ

Pablo Picasso va mostrar un interès fonamental en la figura humana, i el retrat sempre va ocupar un lloc destacat en la seva obra. El seu pare, el pintor i professor d'art José Ruiz Blasco, assegurava que el seu fill havia adquirit les habilitats bàsiques del retrat quan tot just era un adolescent, reunint models, animant-se a pintar i dibuixar els membres de la seva família i posant repetidament ell mateix. L'autoretrat va permetre a Picasso experimentar amb una caracterització més teatral. Abans fins i tot de l'adolescència havia dibuixat caricatures que imitaven les publicades a les revistes populars, la qual cosa li va permetre aguditzar l'ull per a l'expressió facial idiosincràtica i el llenguatge corporal. Durant la resta de la seva vida, la caricatura va continuar sent una de les seves activitats preferides, i molts dels seus retrats pictòrics de la maduresa van incloure les simplificacions i distorsions —i de vegades també el sentit de l'humor— pròpies del gènere.

Picasso no va treballar gairebé mai per encàrrec, i pràcticament tots els seus retrats i caricatures representaven gent del seu cercle íntim d'aquell moment. De vegades, especialment en dibuixar, treballava al natural; en altres ocasions, feia servir fotografies; alguns cops confiava en la seva formidable memòria, i d'altres utilitzava tots aquests recursos alhora. Lliure de tota pressió externa, va interpretar els seus models d'acord amb la visió i el coneixement que en tenia, escollia l'estil i el mitjà que considerava més expressiu o apropiat segons l'ocasió. És així que podia representar el mateix model de maneres diverses i en estats d'ànim sorprenentment diferents. La imprevisibilitat i la innovació són les marques distintives dels seus retrats.

Les llibertats que Picasso es va prendre amb les aparences naturals i la seva subversió del decòrum van anar, però, de la mà d'un constant i profund compromís amb les tradicions del retrat occidental, inclosa la fotografia, que ell mateix va practicar. Per a la gran majoria dels seus retrats va fer servir el repertori familiar de poses i formats, i tendia a veure els seus models des de l'òptica d'artistes que admirava. A través d'ecos més o menys discrets, va fer notar la seva relació amb els retrats d'artistes com ara Toulouse-Lautrec, El Greco o Ingres. Aquestes al·lusions van servir per contextualitzar i aprofundir en caracterització dels models dels seus retrats. En els últims anys de Picasso, l'afinitat amb els grans mestres que més estimava va donar lloc a variacions lliures de cèlebres autoretrats de Velázquez i Rembrandt, entre d'altres.

SALA 1

Els retrats del seu pare i de la seva tia, que Picasso va pintar el 1896, revelen la seva precoç habilitat per transmetre una semblança convincent i també la seva sensibilitat respecte a l'estat d'ànim i la interioritat oculta dels seus models. La seva complexitat psicològica anticipa una tècnica del retrat més madura. El 1899 Picasso es va unir al cercle d'artistes i escriptors modernistes que freqüentava Els Quatre Gats, una taverna que funcionava com a centre d'activitats culturals i que va actuar com a focus de l'avantguarda barcelonina. En els autoretrats de l'època, Picasso va explorar personatges alternatius, disfressant-se com un vividor emperrucat del segle XVIII o mostrant-se com un bohemí empolainat, amb la seva imatge icònica envoltada de caricatures i gargots.

Els companys de Picasso li van reconèixer el geni de seguida, i el febrer de 1900 l'artista va presentar una exposició de nombrosos dibuixos naturalistes, executats amb rapidesa, dels assidus a la taverna. També va fer caricatures en miniatura, a partir de les quals desenvolupava la imatge definitiva amb l'ajut de múltiples esbossos. L'estil abstracte d'aquestes imatges minúscules reflecteix l'impacte del postimpressionisme, el modernisme i el simbolisme. Amb els marcs dibuixats a mà, estaven pensades per ser reproduïdes en revistes, tot i que finalment només unes quantes es van arribar a publicar. Mentrestant, la passió de Picasso per l'obra d'El Greco es va deixar veure en còpies que el malagueny va fer dels famosos retrats del Museo del Prado.

SALA 2

El 1901 Picasso va presentar la seva primera exposició a París. Els retrats de l'època, com *Bibi-la-Purée* i *Gustave Coquiot*, reflecteixen la descoberta de Toulouse-Lautrec en trencar el decòrum amb un to vulgar i còmic i una tosca tècnica pictòrica.

El 1904 es va instal·lar a París de manera permanent i el seu cercle d'amics francesos es va ampliar gradualment per incloure, entre d'altres, Guillaume Apollinaire, André Salmon i Jean Cocteau. Com la seva colla de Barcelona, van ser objecte de caricatures enginyoses i ocasionalment escatològiques.

Jaume Sabartés va ser retratat en més ocasions que cap altre amic de Picasso, especialment quan durant la dècada de 1950 es va dedicar a la complexa tasca de fundar l'actual Museu Picasso de Barcelona. Caracteritzat com un home de baixa estatura, corpulent, seriós i miop, Sabartés apareix en diverses semblances i situacions, i en repetides ocasions en el paper d'amant desventurat. En una sèrie delirant, Picasso va reutilitzar les imatges d'unes actrius atractives aparegudes a la revista de cinema *Ciné-Révélation*. El retrat de Sabartés del 1904 pertany a una naturalesa absolutament diferent. Tot i haver estat pintat en el melancòlic monocrom de l'època blava picassiana, és objectivament descriptiu i emocionalment neutral. Ens recorda que, si ho hagués desitjat, Picasso podria haver desenvolupat una carrera d'èxit com a retratista professional.

SALA 3

Els retrats de Fernande Olivier reflecteixen l'evolució dramàtica de l'art de Picasso durant la seva relació, que va començar el 1905 durant la seva romàntica època del «circ» i que va acabar el 1912, en ple apogeu de la fase «analítica» del cubisme. El 1910, Picasso va pintar retrats dels seus marxants en els quals els «signes» gràfics, col·locats estratègicament, evoquen una impressió de les diverses aparences i personalitats. Així, l'addicció de Daniel-Henry Kahnweiler a la rutina és suggerida pel signe de la cadena del seu rellotge. Un cop finalitzats, Picasso va deixar temporalment de pintar retrats i va experimentar amb la fotografia com a mitjà alternatiu.

Picasso va conèixer la seva primera muller, la ballarina ucraïnesa Olga Khokhlova, el 1917, quan era a Roma treballant en els dissenys de *Parade*, un ballet d'avantguarda basat en un poema de Jean Cocteau i amb música d'Erik Satie. Des del 1914, havia dut a terme de manera ocasional obres amb un llenguatge naturalista, i l'experiència de veure art clàssic i renaixentista a Itàlia va esperonar aquest desenvolupament. També ho va fer el tipus de bellesa d'Olga, que desperta en ell el record de les aristocràtiques dones dels retrats d'Ingres. El gran retrat que Picasso en va pintar el 1923 és l'obra mestra d'aquesta època clàssica: la commovedora punta seca evoca la seva malenconia i el creixent distanciament de la parella.

SALA 4

Picasso va dominar una àmplia gamma d'estils i tècniques de dibuix. Existeix un abisme entre els retrats ingresanis de Max Jacob i Ambroise Vollard, exquisidament refinats, i els dibuixos audaçment sintètics d'Ígor Stravinski i Élie Faure, que se sustentaven de manera gairebé exclusiva en contorns emfàtics. No obstant això, els quatre retrats són fascinantment semblants.

El geni de Picasso per ajustar l'estil al model s'exemplifica amb els tres retrats femenins del 1938. En el cas de Marie-Thérèse Walter, va fer servir l'estil sinuós i curvilini que associava a una sensualitat voluptuosa; combinant-lo amb línies suaus, va suggerir la seva delicadesa innata.

Nusch Éluard, al contrari, sembla representada com un mosaic de formes planes, fines i anguloses, amb una aplicació tan dèbil del carbó que les zones fosques semblen translúcides, l'equivalent perfecte a la lleugeresa i delicadesa real de la seva estructura òssia

Per al retrat de Dora Maar, Picasso va optar per la tinta i una línia fina: fluida, difícil de controlar, visualment cridanera, la tinta s'ajusta al seu temperament volàtil.

Marie-Thérèse Walter, que va començar la seva relació amb Picasso el 1927, també va inspirar una sèrie d'escultures. En el contundent bronze del seu bust afligit, l'artista feia notar la semblança de Walter amb l'escultura greco-romana. Picasso havia plasmat anteriorment aquesta visió classicista a través de dibuixos, inclòs el plàcid estudi d'ella amb una boina.

SALA 5

El geni de Picasso per al dibuix i la pintura monocromàtica no va excloure l'alternativa del color cridaner i el patró pla. Amb la seva paleta vívida i abstracta i les seves composicions decoratives, les pintures caricaturesques de Lee Miller i Nusch Éluard somrient maliciosament recorden l'estètica dels cartells.

Amb tot, en el retrat d'Olga, pintat el 1935, quan la relació de la parella s'acostava a un amarg final, l'estil caricaturesc resulta en patetisme en lloc de comèdia, ja que la tristesa i la perplexitat s'inscriuen com una màscara en el rostre apagat d'Olga d'una manera commovedora.

La relació de Picasso amb Dora Maar va coincidir amb la Guerra Civil espanyola i la Segona Guerra Mundial, i ella es va convertir per a ell en l'encarnació del sofriment humà. En nombroses pintures, el seu rostre i el seu cos estan grotescament distorsionats com a reflex de l'angoixa i la por que experimenta la població durant aquest terrible període.

No obstant això, amb el clàssic i monumental bust de Maar, Picasso simbolitzava l'esperit de determinació, fortalesa i coratge del moviment de la resistència, mentre que en una pintura de l'època, de tons grisos i blavosos, una Nusch Éluard de rostre seriós i delicat representava la innocència i la vulnerabilitat.

Per al retrat de la seva entusiasta filla Maya amb dos anys d'edat, Picasso va parodiar l'estil de l'art infantil, l'encaix ideal per a l'ocasió

SALA 6

En una conversa amb Picasso el desembre de 1938, Sabartés va confessar que desitjava ser representat amb una gorra i un barret de plomes com els cavallers dels retrats espanyols del segle XVI. Picasso va respondre tot d'una amb un dibuix relativament realista i, deu mesos més tard, amb una pintura tragicòmica en la qual els trets de Sabartés es van sotmetre a les distorsions inquietantment monstruoses característiques dels retrats de l'artista durant els anys de la guerra.

Als anys cinquanta, el diàleg compulsiu de Picasso amb l'obra dels seus artistes predilectes va generar una extensa sèrie de variacions lliures de celebritats. Parlava dels grans mestres com d'una companyia constant al seu estudi i, tractant-los de manera tan irreverent com tractava els seus amics íntims, no dubtava a caricaturitzar-los o parodiar la seva obra. Va ressorgir la seva obsessió juvenil pels retrats d'El Greco, i la seva fascinació per les contraposades vides amoroses del cèlebrenent luxuriós Rafael i el suposadament castigat Degas va resultar en múltiples gravats insidiosos. La seva identificació amb Rembrandt, el pintor-dibuixant-gravador exemplar, s'expressa d'una manera commovedora en pintures molt tardanes, com *Home assegut*, a partir dels autoretrats de l'holandès.

SALA 7

Picasso es va negar a tornar a Espanya mentre Franco continués al poder, però acabada la guerra va expressar la seva lleialtat als mestres espanyols a través dels seus quadres. La seva resposta va suposar una reinterpretació radical destinada a tancar la distància entre l'època dels mestres i la del malagueny. En la litografia finalitzada el 1949, Françoise Gilot recorda la reina entronitzada dels retrats reials de Velázquez. La seva successora, Jacqueline Roque, es mostra igualment règia en el gran quadre en què apareix asseguda a l'ombra d'una porta que s'obre sobre un jardí il·luminat pel sol. Mentre que Picasso representava la primera en un estil decoratiu, va descriure la segona en un estil procedent del cubisme analític.

Una de les obres mestres de Velázquez, *Las Meninas*, va ser el catalitzador d'un seguit de pintures força divers. L'esbós grisenc de la infanta Margarida Maria recorda les escultures amb planxes metàl·liques i de to abstracte amb les quals havia retratat Sylvette David, que havia posat per a Picasso el 1954; un homenatge a Matisse, la mort del qual l'havia afectat profundament, està implícit en la composició amb un brillant fons vermell. En la seva deliberada ingenuïtat, totes dues obres emulen l'art infantil, com en el retrat familiar de Françoise Gilot i Paloma mirant atentament mentre Claude comença a pintar. L'art infantil va fascinar Picasso perquè, segons ell, no havia dibuixat mai com un nen i, a mesura que creixia, es va esforçar per aconseguir l'espontaneïtat desinhibida de la infància.

Picasso. Retrats

5. ACTIVITATS A L'ENTORN DE L'EXPOSICIÓ

Al voltant de l'exposició s'han programat un seguit d'activitats, podrem degustar un vermut mentre escoltem actors recitant lectures teatrals que ens faran esbrinar qui i com eren els personatges que Picasso va retratar. També hi haurà els tallers familiars i una jornada que ens aportarà una visió musical de les amistats picassianes amb col·laboració amb l'ESMUC.

LECTURES-VERMUT sobre els personatges de l'exposició

Diumenge 19, 26 de març i 2 d'abril a les 12:30 h

Amics, amigues, col·laboradors, muses i amants: l'ampli espectre de relacions picassianes s'explorarà en aquestes tres sessions, on **amb un vermut a la mà gaudirem de les lectures dramatitzades de textos sobre aquests personatges.**

Direcció: **Anna Barrachina**

Disseny d'il·luminació: **Carlos G. Alvira i Jesús Manuel Prieto García**

Documentació: **Aina Mercader**

Diumenge 19 de març: Bohèmia barcelonina

Santiago Rusiñol, Josep Rocarol, Ramon Pichot, Frederic Pujolà i Vallès, Pere Romeu, Carles Casagemas, Jaume Sabartés, Ángel Fernández de Soto

Lectures a càrrec d'Enric Majó i Dafnis Valduz

Guitarra: Roger Lozano Serret

Diumenge 26 de març: París, París, París

Max Jacob, Bibi-la-Purée, Fernande Olivier, Guillaume Apollinaire, Jean Cocteau, Daniel-Henry Kahnweiler

Lectures a càrrec d'Anna Barrachina i Abel Folk

Acordió: Maurici Vilavecchia

Diumenge 2 d'abril: Muses, amigues i companyes

Olga Picasso, Marie-Thérèse Walter, Dora Maar, Nusch Éluard, Lee Miller, Françoise Gilot, Jacqueline Picasso
Lectures a càrrec d'Anna Azcona i Marta Millà
Veus: Anna Ferret i Sandra Santiago

Hora: 12:30 h

Per a més informació: museupicasso_reserves@bcn.cat

Entrada gratuïta, aforament limitat

Sala d'actes

Plaça Jaume Sabartés, 1

TALLER FAMILIAR: «Les cares de Picasso, i les nostres!»

Dissabtes 6, 13, 20 i 27 de maig a les 17 h

Hi ha moltes maneres de retratar les persones que coneixem. Després de veure com ho feia Picasso, us proposem fer-ho d'una manera ben divertida.

Per a informació i reserves: museupicasso_reserves@bcn.cat

Preu: 3 € per persona

Punt de trobada: c/ Montcada, 23

Taller per a infants de 6 a 10 anys, acompanyats d'un adult. Es recomana un adult per infant o grup d'infants.

PICASSO. RETRAT D'ÍGOR STRAVINSKI

Col·laboració amb l'Escola Superior de Música de Catalunya (ESMUC) Dijous 25 de maig a les 19:30 h

Concert entorn de l'exposició

Si Picasso representà la revolució en les arts visuals del segle xx, Ígor Stravinski liderà una revolta similar en les arts de la música. En aquesta col·laboració amb els alumnes de l'Escola Superior de Música de Catalunya, explorem l'obra d'aquest compositor amb un concert entorn de l'exposició «Picasso. Retrats», que presenta alguns dels retrats que l'artista feu del compositor i d'altres personatges rellevants del món cultural de l'època.

Programa:

3 peces per clarinet sol

Toni Piñeno

Els cinc dits per piano sol

Víctor Braojos

Tres peces fàcils per a piano a quatre mans

Victor Braojos / Eric Varas

- Marxa
- Vals
- Polca

Cinc peces fàcils per a piano a quatre mans

Victor Braojos / Eric Varas

- Andante
- Napolitana
- Galop

Trio Suite Història del soldat

Lía Manchón, violí

Victor Braojos, piano

Raül Verdú, clarinet

Entrada gratuïta, disponible una hora abans del concert. Aforament limitat.

#MuseuPicasso #PicassoRetrats #esmuc.cat

@MuseuPicasso @esmuc.cat

www.museupicasso.bcn.cat

<http://www.esmuc.cat>

Per a més informació: museupicasso_reserves@bcn.cat

Entrada gratuïta, aforament limitat

Informació i reserves: a través de correu electrònic museupicasso_reserves@bcn.cat a través del telèfon de reserves 93 256 30 22, de dilluns a divendres de 10 a 13 h. Més informació: www.museupicasso.bcn.cat

VISITES GENERALS

Visita per a públic individual, inclosa en el preu d'entrada a l'exposició. Es recomana reserva prèvia.

Dies: Dissabtes

Idioma i horaris: Català a les 17.30h / Castellà a les 16.30h / Anglès a les 15.30h

Informació i reserves: a través de correu electrònic museupicasso_reserves@bcn.cat a través del telèfon de reserves 93 256 30 22, de dilluns a divendres de 10 a 13 h. Més informació: www.museupicasso.bcn.cat

Picasso. Retrats

6. RELACIÓ D'OBRES EXPOSADES

Sala 1

Pablo Picasso

La tia Pepa

Màlaga, juny-juliol de 1896

Oli sobre tela

Museu Picasso, Barcelona. Donació Pablo Picasso, 1970.

MPB 110.010

Pablo Picasso

Santiago Rusiñol caracteritzat com a El cavaller de la mà al pit de El Greco, Josep Rocarol i Faura i altres croquis

Barcelona, 1899-1900

Tinta sèpia, tinta xinesa, aiguada i llapis grafit sobre paper amb filigrana

Museu Picasso, Barcelona.

Donació Pablo Picasso, 1970.

MPB 110.683

Pablo Picasso

Ramon Pichot

1900

Tinta a ploma i pintura a l'essència sobre paper

The Metropolitan Museum of Art. Donació Raymonde Paul, en memòria del seu germà C. Michael Paul, 1982 / 1982.179.24

Pablo Picasso

Joaquim Mir

Barcelona, 1900

Tinta a ploma i pintura a l'essència sobre paper

The Metropolitan Museum of Art. Donació Raymonde Paul, en memòria del seu germà C. Michael Paul, 1982/1982.179.27

Pablo Picasso

Retrat de l'escriptor Frederic Pujulà i Vallès

1900

Aiguada de tinta sobre paper

Col·lecció particular

Pablo Picasso

Pere Romeu en un camp de lliris

Barcelona, c. 1900

Llapis, llapis de colors i guaix sobre paper

Fundación Francisco Godia, Barcelona

Pablo Picasso

*Carles Casagemas i Picasso
i dues noies*

París, 1900

Tinta sèpia a ploma, aquarel·la i guaix
sobre paper adherit sobre cartó

Museu Picasso, Barcelona.

Adquisició, 1995.

MPB 113.003c

Pablo Picasso

Retrat de Santiago Rusiñol

Barcelona, c. 1900

Carbonet i aquarel·la sobre paper

Col·lecció El Conventet, Barcelona

Pablo Picasso

Jaume Sabartés assegut

Barcelona, 1900

Carbonet i pintura a l'essència sobre paper
verjurat

Museu Picasso, Barcelona.

Donació Jaume Sabartés, 1962.

MPB 70.228

Pablo Picasso

Autoretrat amb perruca

Barcelona, 1900

Oli sobre tela

Museu Picasso, Barcelona.

Donació Pablo Picasso, 1970.

MPB 110.053

Sala 2**Pablo Picasso**

Gustave Coquiot

1901

Oli sobre tela

Centre Pompidou, París. Musée national
d'Art moderne

/ Adquisició dels Musées nationaux, 1933

Pablo Picasso

Bibi-la-Purée

1901

Oli sobre cartó

Col·lecció particular

Pablo Picasso

Retrat d'André Salmon

París, 1907

Carbonet sobre paper verjurat

Musée national Picasso-Paris.

MP2000-2 (r)

Pablo Picasso

*Autoretrat, retrats de Pompeu Gener
i Oriol Martí i altres croquis*

Barcelona, 1899-1900

Tinta a ploma i llapis grafit
sobre paper amb filigrana

Museu Picasso, Barcelona.

Donació Pablo Picasso, 1970.

MPB 110.676

Pablo Picasso

El pare de l'artista, Joaquim Mir,

Carles Casagemas i diverses caricatures

Barcelona, 1899-1900

Llapis Conté sobre paper amb filigrana

Museu Picasso, Barcelona.

Donació Pablo Picasso, 1970.

MPB 110.590

Pablo Picasso

El pare de l'artista

Barcelona, 1896

Aquarel·la sobre paper

Museu Picasso, Barcelona.

Donació Pablo Picasso, 1970.

MPB 110.331

Pablo Picasso

Caricatura de Jean Cocteau

1917

Guaix sobre paper vitela texturat

Musée national Picasso-Paris.

MP784

Pablo Picasso

Retrat de Jean Cocteau

1917

Llapis sobre paper

Col·lecció Stéphane Dermit. Dipòsit a la

Maison Jean Cocteau, Milly-la-Forêt

Pablo Picasso

Retrat de Jaume Sabartés

1904

Oli sobre tela

Staatliche Museen zu Berlin,

Nationalgalerie, Museum

Berggruen.

NG MB 3/2000

Pablo Picasso

Composició humorística.
Jaume Sabartés i Neile Adams
Canes, 4 de desembre del 1957
Tinta xinesa a pinzell sobre paper imprès
de revista retallat
Museu Picasso, Barcelona.
Donació Jaume Sabartés, 1964.
MPB 70.674

Pablo Picasso

Composició humorística.
Jaume Sabartés i Dani Crayne
Canes, 22 de maig de 1957
Llapis grassos de colors sobre paper
imprès de revista retallat
Museu Picasso, Barcelona.
Donació Jaume Sabartés, 1964.
MPB 70.672

Pablo Picasso

Jaume Sabartés amb barretet
Jaume Sabartés,
Picasso. Les Ménines et La Vie.
París, Éditions Cercle d'Art, 1958
3 de gener de 1959
Llapis Conté sobre paper
Museu Picasso, Barcelona.
Donació Dr. Joseph Jaffé, 1970.
MPB 111.835

Sala 3**Pablo Picasso**

Daniel-Henry Kahnweiler
Tardor del 1910
Oli sobre tela
The Art Institute of Chicago. Donació Sra.
Gilbert W. Chapman en memòria de
Charles B. Goodspeed.
1948.561

Pablo Picasso

Olga Picasso
1923
Oli sobre tela
Col·lecció particular

Pablo Picasso

Caricatura de Guillaume Apollinaire
Carnet català
Gósol, 1906
Llapis negre sobre paper
Museu Picasso, Barcelona.
Adquisició, 2000.
MPB 113.039c

Pablo Picasso

Guillaume Apollinaire,
empleat de banca
París, 6 de desembre de 1905
Llapis i tinta sobre paper
Staatliche Museen zu Berlin,
Nationalgalerie, Museum Berggruen.
NG MB 6/2000

Pablo Picasso

Sabartés i la seva veïna
5 de maig de 1957
Monotip sobre zinc
Col·lecció particular

Pablo Picasso

Els germans Mateu i Àngel Fernández
de Soto amb Anita
Barcelona, 1902-1903
Llapis Conté, llapis de color blau i
aquarel·la sobre paper Museu Picasso,
Barcelona.
Aportació de l'Ajuntament de Barcelona,
1963.
MPB 50.498

Pablo Picasso

Retrat d'Olga amb coll de pells
1923
Punta seca sobre zinc
The Museum of Modern Art, Nova York.
Sue i Edgar Wachenheim III Fund; General
Print Fund; Jerry I, Speyer en honor
d'Edgar Wachenheim III; Agnes Gunf;
Nelson Blitz, Jr. amb Catherine Woodard i
Perri i Allison Blitz, en honor del 80è
aniversari de Riva Castleman; Mary M. i
Sash A. Spencer; The Orentreich Family
Foundation en honor de Deborah Wye;
Linda Barth Goldstein en honor de Deborah
Wye; Sharon Percy Rockefeller; Maud i
Jeffrey Welles en honor de Deborah Wye; i
Roxanne H. Frank, 2010

Pablo Picasso

Olga Khokhlova al terrat de l'Hotel Minerva

Roma, 1917

Còpia moderna a partir d'un negatiu original Col·lecció particular. Cortesia Fundación Almine y Bernard Ruiz-Picasso para el Arte

Pablo Picasso

Olga Khokhlova al terrat de l'Hotel Minerva

Roma, 1917

Còpia d'època Col·lecció particular. Cortesia Fundación Almine y Bernard Ruiz-Picasso para el Arte

Pablo Picasso

Olga i Paulo

Fontainebleau, 10 d'agost de 1921

Còpia moderna a partir del negatiu original Col·lecció particular. Cortesia Fundación Almine y Bernard Ruiz-Picasso para el Arte

Pablo Picasso

Olga Picasso a la sala d'estar de la rue La Boétie

París, 1923

Còpia moderna a partir del negatiu original Col·lecció particular. Cortesia Fundación Almine y Bernard Ruiz-Picasso para el Arte

Pablo Picasso

Fernande Olivier

1905 – 1906

Carbonet o creta negra sobre paper Col·lecció particular. Cortesia Fundación Almine y Bernard Ruiz-Picasso para el Arte
PPP035

Sala 4**Pablo Picasso**

Retrat de Max Jacob

1915

Llapis grafit sobre paper vitel·la Musée national Picasso-Paris.
MP1998-307

Pablo Picasso

Ambroise Vollard

1915

Llapis sobre paper The Metropolitan Museum of Art. The Elisha Whittelsey Collection. The Elisha Whittelsey Fund, 1947. 47.140

Pablo Picasso

Fernande Olivier amb mantellina negra

1905 - 1906

Oli sobre tela

Solomon R. Guggenheim Museum, Nova York Thannhauser Collection. Llegat de Hilde Thannhauser, 1991.
91.3914

Pablo Picasso

Cap de dona (Fernande Olivier)

París, 1906

Bronze

Museu Picasso, Barcelona. Adquisició, 2000
MPB 113.035

Pablo Picasso

Cap de dona (Fernande Olivier)

1909

Bronze

Leonard A. Lauder. Cubist Collection

Pablo Picasso

Cap cubista (Retrat de Fernande)

1909 – 1910

Oli sobre tela

The Syndics of the Fitzwilliam Museum, Cambridge

Pablo Picasso

Autoretrat amb Retrat d'home i Terrats de Barcelona al taller del carrer Schoelcher

París, 1915 - 1916

Fotografia a les sals de plata Col·lecció particular

Pablo Picasso

Retrat d'Igor Stravinsky de perfil

31 de desembre de 1920

Llapis grafit sobre paper Col·lecció particular

Pablo Picasso

Retrat d'Élie Faure

14 juny de 1922

Llapis sobre paper Col·lecció particular

Pablo Picasso

Retrat de Nusch Éluard
9 de febrer de 1938
Llapis i carbonet sobre tela
Col·lecció particular

Pablo Picasso

Dona amb les mans plegades
(*Marie-Thérèse Walter*)
8 de gener de 1938
Oli i llapis de cera sobre tela
Col·lecció Sr. i Sra. J. Tomilson Hill

Pablo Picasso

Dora Maar asseguda
13 de maig de 1938
Tinta, guaix i oli sobre paper encolat sobre tela
Tate, adquisició 1960

Pablo Picasso

Dora Maar
c. 1937
Llapis sobre paper
Col·lecció particular

Pablo Picasso

Marie-Thérèse amb boina
c. 1930
Carbonet sobre paper
Col·lecció particular

Pablo Picasso

Autoretrat amb Retrat d'home
i Terrats de Barcelona al taller
del carrer Schoelcher
París, 1915 - 1916
Fotografia amb sals de plata
Col·lecció particular

Sala 5**Pablo Picasso**

Dona amb barret [Dora Maar]
9 de juny de 1941
Oli sobre tela
Musée national Picasso-Paris.
MP188

Pablo Picasso

Madame Paul Éluard
19 d'agost de 1941
Oli sobre tela
Centre Pompidou,
París. Musée national d'Art moderne/
Centre de création Industrielle.
Donació Sr. Paul Éluard,

Pablo Picasso

Autoretrat amb Home recolzat en
una taula al taller del carrer Schoelcher
París, 1915 - 1916
Fotografia amb sals de plata
Col·lecció particular

Pablo Picasso

Marie Laurencin amb Home
amb una mandolina al taller
del Boulevard de Clichy
París, 1911
Còpia d'època
Col·lecció particular.
Cortesia Fundación Almine y Bernard Ruiz-
Picasso para el Arte

Pablo Picasso

Autoretrat amb Home assegut
amb copa al taller del carrer Schoelcher
París, 1915 - 1916
Còpia d'època
Col·lecció particular.
Cortesia Fundación Almine y Bernard Ruiz-
Picasso para el Arte

Pablo Picasso

Dona amb boina i abric de pell
[*Marie-Thérèse Walter*]
3 de febrer de 1937
Oli i carbonet sobre tela
Col·lecció particular

Pablo Picasso

Cap de dona (Marie-Thérèse)
1931
Bronze
Col·lecció particular

1947. AM 2745 P

Pablo Picasso

Cap de dona (Dora Maar)
1941
Bronze
Col·lecció particular

Pablo Picasso

Retrat de Lee Miller vestida d'arlesiana
1937
Oli sobre tela
The Penrose Collection

Pablo Picasso*Nusch Éluard*

1937

Oli sobre tela

Staatliche Museen zu Berlin,
Nationalgalerie, Museum Berggruen.
NG MB 54/2000**Pablo Picasso***Retrat de Nusch Éluard*

1937

Oli sobre tela

Musée national Picasso-Paris.
MP 1990-19**Pablo Picasso***Dona amb barret (Olga)*

1935

Oli sobre tela

Centre Pompidou, París.
Musée national d'Art moderne/
Centre de création industrielle.
Llegat de M. Georges
Salles, 1967.
AM 4393 P**Pablo Picasso***Maya vestida de marinera*

23 de gener de 1938

Oli sobre tela

The Museum of Modern Art, Nova York.
Donació de Jacqueline Picasso en
agraïment pel constant compromís
del museu amb l'art de Pablo Picasso,
1985**Sala 6****Pablo Picasso***Jaume Sabartés amb gorgera i barret*

Royan, 22 d'octubre de 1939

Oli sobre tela

Museu Picasso, Barcelona.
Donació Jaume Sabartés,
1962.
MPB 70.241**Pablo Picasso***Jaume Sabartés de gentilhome
de l'època de Felip II*

París, 25 de desembre de 1938

Llapis grafit sobre paper imprès

Museu Picasso, Barcelona.

Donació Jaume Sabartés, 1962.

MPB 70.231

Pablo Picasso*Retrat caricaturesc d'un dels personatges
de L'enterrament del comte d'Orgaz,
plorant*

Mougins, 29 de juny de 1968 (I)

Aiguafort sobre coure, estampat sobre

paper vitel-la Rives (prova Sabartés)

Museu Picasso, Barcelona.

Donació Pablo Picasso, 1971.

MPB 111.967

Pablo Picasso*Figures a l'estil de Rembrandt*

4 de juliol de 1967 (III)

Ploma i tinta sobre paper

Colección Telefónica

Pablo Picasso*Vell assegut*

Del 26 de setembre de 1970

al 14 de novembre de 1971

Oli sobre tela

Musée national Picasso-Paris. MP221

Pablo Picasso*Rembrandt agafant de la mà una jove amb
vel*

París, 31 de gener de 1934

Aiguafort sobre coure, estampat sobre

paper verjurat Montval amb filigrana

Museu Picasso, Barcelona.

Adquisició, 1989.

MPB 112.924

Pablo Picasso*Rafael i la Fornarina. IV: amb el Papa
corrent la cortina*

31 d'agost de 1968 (II)

Aiguafort sobre coure, estampat sobre

paper vitel-la Rives (prova Sabartés)

Museu Picasso, Barcelona.

Donació Pablo Picasso,

1970. MPB 70.599

Pablo Picasso

Bordell. Degas amb el seu àlbum, alcavota, tres prostitutes i un puf marroquí
Mougins, 16 de març de 1971
Aiguafort sobre coure, estampat

sobre paper vitel-la Rives (prova d'artista numerada)
Museu Picasso, Barcelona.
Donació Hereus de Pablo Picasso, 1980.
MPB 112.232

Sala 7**Pablo Picasso**

Retrat de Jacqueline amb mocador negre
11 d'octubre de 1954
Oli sobre tela
Col·lecció particular

Pablo Picasso

Dona en una butaca [Françoise Gilot]
2 d'abril de 1947
Oli sobre tela
Musée national Picasso-Paris.
MP1990-23

Pablo Picasso

Jacqueline
2 de juny de 1954
Llapis sobre paper
Col·lecció particular

Pablo Picasso

Dona al costat d'una finestra [Jacqueline]
11 de juny de 1956
Oli sobre tela
The Museum of Modern Art, Nova York.
Sra. Simon Guggenheim Fund, 1957

Pablo Picasso

Las Meninas (infanta Margarida Maria)
Canes, 20 d'agost de 1957
Oli sobre tela
Museu Picasso, Barcelona. Donació Pablo Picasso, 1968.
MPB 70.434

Pablo Picasso

Jacqueline amb una cinta groga
1962
Xapa de metall, tallada, doblegada i pintada pels dos costats
National Gallery of Iceland

Pablo Picasso

Sylvette
1954
Xapa de metall, tallada, doblegada i pintada pels dos costats
Fondation Hubert Looser, Zuric

Pablo Picasso

Las Meninas
Canes, 15 de novembre de 1957
Oli sobre tela
Museu Picasso, Barcelona. Donació Pablo Picasso, 1968.
MPB 70.479

Pablo Picasso

Dona en una butaca núm. 4 (a partir del violeta)
3 de gener de 1949
Litografia. Paper de vidre i pinzell sobre zinc, estampat sobre paper vitel-la Arches (V estat i definitiu, prova Sabartés)
Museu Picasso, Barcelona. Donació Jaume Sabartés, 1962.
MPB 70.116

Pablo Picasso

Claude dibuixant, Françoise i Paloma
17 de maig de 1954
Oli sobre tela
Musée national Picasso-Paris.
MP209

Picasso. Retrats

7. BIOGRAFIES DELS PERSONATGES REPRESENTATS

Ambroise Vollard (Saint-Denis, illa de la Reunió, 1865 – Versailles, 1939)

Marxant d'art. Amic d'Alfred Jarry, es va introduir en el món del comerç d'obres d'art. La seva influència en l'evolució de la història de l'art contemporani és essencial. Va obrir la seva galeria a París el 1893, va organitzar una important exposició de Cézanne (1895) i comprà obres de Van Gogh i Gauguin (1900). Organitzà la primera exposició a París de Picasso (1901) i la primera absoluta de Matisse (1904). – Sala 4 –

André Salmon (París, 1881 – Sanary-sur-Mer, 1969)

Poeta i periodista literari. Picasso el va conèixer al Bateau-Lavoir. Juntament amb Guillaume Apollinaire i Max Jacob, formaven el nucli de la *bande à Picasso*. Va escriure llibres importants per a la història de l'art com *La Jeune Peinture française* (1912) i *La Jeune Sculpture française* (1914). El 1916 va organitzar l'exposició «L'Art Moderne en France» al Salon d'Antin, on per primera vegada es van veure en públic *Les Demoiselles d'Avignon*. La seva relació amb Picasso es deteriorà el 1937, quan Salmon va acceptar ser el corresponsal de guerra de *Le Petit Parisien* del bàndol franquista. – Sala 2 –

Àngel Fernández de Soto (Barcelona, 1882-1937)

Pintor, conegut pels seus amics pel malnom de «Patas». Picasso el va conèixer a l'Edèn Concert. El 1902 van compartir estudi, juntament amb Josep Rocarol, al núm. 6 del carrer Nou de la Rambla i el 1903 al núm. 17 de la Riera de Sant Joan. A l'estiu del 1910 van passar uns dies a Cadaqués i el 1917 Soto va assistir al banquet en homenatge a Picasso a les Galeries Laietanes. Va morir durant la Guerra Civil atropellat per una ambulància. – Sala 2 –

Bibi-la-Purée (1847?-1903)

«Bibi el Pelacanyes», també conegut amb el sobrenom del «Rei de Bohèmia», era un actor que va acabar convertit en vagabund i lladregot. Personatge habitual dels carrers de Montmartre i el Barri Llatí. – Sala 2 –

Carles Casagemas i Coll (Barcelona, 1880 – París, 1901)

Pintor, dibuixant i escriptor. Va tenir relació amb la Colla del Safrà (Nonell, Mir, Pichot...). A la primavera del 1899 va iniciar la seva amistat amb Picasso, amb qui va compartir un estudi al núm. 17 del carrer de la Riera de Sant Joan entre el gener i el setembre del 1900, quan van fer el seu primer viatge a París. Després van anar plegats a Màlaga i, a continuació, Picasso es traslladà a Madrid i Casagemas tornà a París, on es va suïcidar al febrer del 1901, fet que va afectar profundament Picasso i va tenir una repercussió important en la seva obra. – Sala 1 –

Claude Picasso (Boulogne-Billancourt, 1947)

Fotògraf i president de la Picasso Administration. Fill de Pablo Picasso i Françoise Gilot. El 1979 es va casar amb Sydney Russel, amb qui va tenir una filla, Jasmin (1981). – Sala 7 –

Daniel-Henry Kahnweiler (Mannheim, 1884 – París, 1979)

Marxant i crític d'art. El 1907 obrí a París la seva primera galeria i ben aviat es relacionà amb els *fauves* i va descobrir Van Dongen, Picasso (de qui va ser un dels principals marxants), Braque i Juan Gris, l'obra dels quals va promoure, com després la de Fernand Léger, Manolo Hugué, Henri Laurens, André Masson o Josep de Togores. El 1920 va obrir la famosa Galerie Simon (posteriorment Galerie Louise Leiris). És considerat el màxim difusor del cubisme, i també va fer diverses edicions de gravats i de llibres (va ser el primer editor d'Apollinaire). – Sala 3 –

Degas (París 1834-1917)

Pintor, gravador, escultor i fotògraf, conegut sobretot per les seves imatges del món del ballet. En la seva última sèrie de gravats, coneguda com la *Suite 156*, Picasso va centrar la mirada en Degas, que, segons deien, s'havia mantingut cèlibe per una por invencible al sexe i, en aquest sentit, era el pol oposat de Rafael. El referent immediat de Picasso era la seva col·lecció particular de monotips de Degas amb escenes de bordells i la seva intervenció principal va consistir a incloure-hi la figura del pintor impressionista. – Sala 6 –

Dora Maar (Tours, 1907 – París, 1997)

Pintora i fotògrafa. Va estudiar a l'Academie Lothe, on va conèixer Henri Cartier-Bresson, que la va iniciar en el món de la fotografia. Participant activa en l'ambient avantguardista, la tardor del 1935 Paul Éluard li va presentar Picasso, amb qui va mantenir una relació sentimental fins al 1945. – Sala 4 i 5 –

Élie Faure (Sainte-Foy-la-Grande, 1873 – París, 1939)

Metge i escriptor. Va escriure una monumental *Histoire de l'Art* (1909-1921) — completada amb l'assaig *L'esprit des formes* (1927)—, on va fer una interpretació personal que insereix l'art en el conjunt de la història de la civilització. Va ser un dels primers intel·lectuals a incorporar el cinema a la història de l'art. Faure havia conegut Picasso abans de l'esclat de la Primera Guerra Mundial, però no es van començar a tractar amb certa regularitat fins al 1921. – Sala 4 –

Fernande Olivier (París, 1881 – Neuilly-sur-Seine, 1966)

El seu veritable nom era Amélie Lang. Model d'artistes, va conèixer Picasso el 1904 i hi va conviure fins al 1912. Va ser durant aquesta etapa que les dones van començar a substituir els homes com a model habitual de l'artista. Va escriure dos llibres sobre Picasso: *Souvenirs intimes écrits pour Picasso* (c. 1933) i *Picasso et ses amis* (1988). – Sala 3 –

Françoise Gilot (Neuilly-sur-Seine, 1921)

Pintora. Va ser estudiant de literatura anglesa a la Universitat de Cambridge i a l'Institut Britànic de París, i es va graduar a la Sorbona el 1938. L'any següent es va graduar a la Universitat de Cambridge. Va mantenir una relació amb Picasso entre el 1944 i el 1956, i hi va tenir dos fills: Claude (1947) i Paloma (1949). – Sala 7 –

Frederic Pujulà i Vallès (Palamós, 1877 – Bargemon, 1963)

Escriptor, periodista i esperantista. Va desenvolupar una intensa activitat per difondre els seus ideals republicans, catalanistes i federalistes. Publicà contes i articles a *La Senyera* de Palamós, *El Federalista*, *L'Avenç*, etc., i va ser redactor de *Joventut*. Va ser un dels organitzadors del 5è Congrés Universal d'Esperanto, que va tenir lloc a Barcelona el 1909. La seva relació amb Picasso començà als Quatre Gats, la taverna modernista inaugurada el 1897, i es va consolidar al voltant de la revista *Joventut*. El juliol de 1900, Pujulà va escriure una crítica favorable sobre la segona exposició de Picasso als Quatre Gats a *Las Noticias*. – Sala 1 –

Guillaume Apollinaire (Roma, 1880 – París, 1918)

El seu nom real era Wilhelm Albert Włodzimierz Apolinary de Kostrowicki. Poeta, novel·lista i assagista. El 1899 s'instal·là a París, on va treballar com a comptable a la borsa i com a crític per a diverses revistes, des de les quals va defensar les noves tendències de l'art. Va freqüentar els cercles artístics i literaris de la capital francesa, on va adquirir certa notorietat, i va escriure el text que va servir de manifest per al cubisme: «Les peintres cubistes». L'octubre del 1904 es van conèixer amb Picasso, i el 1918 va ser el testimoni de casament (juntament amb Max Jacob i Jean Cocteau) de Picasso i Olga Khokhlova. Existeix una important correspondència entre Apollinaire i Picasso. – Sala 2 –

Gustave Coquirot (Puits , 1865 – París, 1926)

Escriptor i crític d'art. Va ser col·leccionista de l'artista Maurice Utrillo i també un dels secretaris d'Auguste Rodin. Va escriure el pròleg del catàleg de l'«Exposition de tableaux de F. Iturrino et de P-R. Picasso» a les galeries Vollard, la primera exposició de Picasso a París, el 1901. – Sala 2 –

Ígor Stravinsky (Oranienbaum, 1882 – Nova York, 1971)

Compositor rus. Del 1910 al 1914 alternà la seva residència entre Rússia i París. Arran de la revolució soviètica, s'exilià definitivament i a partir del 1920 fixà la residència a França, on es nacionalitzà el 1934, i, posteriorment, el 1940 s'establí als Estats Units. Deixeble de Rimski-Kórsakov, la seva primera obra original va ser *Feux d'artifices* (1908), que entusiasmà Serge de Diaghilev, el qual li encarregà diverses obres per als Ballets Russos, com per exemple *L'ocell de foc*, que es va representar a Barcelona el 1917. La seva àmplia producció comprèn un centenar d'obres, que es podrien dividir en tres grans períodes: el rus, el neoclàssic i el serial. – Sala 4 –

Jacqueline Roque (París, 1926 – Mougins, 1986)

Va conèixer Picasso l'any 1952 al taller Madoura de Valauri i hi va conviure des del 1954 fins a la mort del pintor, el 1973. Va ser musa i model de l'artista, amb qui es va casar el 1961. Tenia una filla d'un matrimoni anterior, Catherine Hutin. – Sala 7 –

Jaume Sabartés (Barcelona, 1881 – París, 1968)

Escultor i escriptor, fundador del Museu Picasso. Picasso i ell es van conèixer a l'estudi que Picasso compartia amb Santiago i Josep Cardona al núm. 2 del carrer Escudellers Blancs. Tots dos freqüentaven els Quatre Gats, la taverna modernista inaugurada el 1897. Va fer diverses estades a París i va viure a Guatemala (1904-1927), on va exercir de periodista, professor de francès, traductor de l'anglès i professor d'història de l'art a l'Escuela Nacional de Bellas Artes. El 1927 va traslladar-se a Montevideo per continuar treballant com a professor i periodista. El 1935, cridat per Picasso, es va convertir en el seu secretari personal. – Sala 1 , 2 i 6 –

Jean Cocteau (Maisons-Laffitte, 1889 – Milly-la-Forêt, 1963)

Escriptor, dibuixant i director cinematogràfic. Cocteau va ser qui va proposar Picasso com a escenògraf per a *Parade*, un ballet avantguardista amb argument del mateix Cocteau, música d'Erik Satie i coreografia de Léonide Massine. Al febrer del 1917 Picasso i Cocteau van reunir-se a Roma amb la companyia dels Ballets Russos. El 1918 va ser el testimoni de casament (juntament amb Max Jacob i Guillaume Apollinaire) de Picasso i Olga Khokhlova. El 1924 van tornar a coincidir en una obra de Diaghilev, *Le train bleu*. Van ser amics tota la vida. – Sala 2 –

Joaquim Mir (Barcelona, 1873-1940)

Pintor i gravador. Era un membre de la Colla del Safrà, amb altres amics de Picasso com Isidre Nonell, Ramon Pichot, Juli Vallmitjana i Ricard Canals, i també freqüentava els Quatre Gats, la taverna modernista inaugurada el 1897. Fonamentalment paisatgista, es va relacionar amb Gaudí, i una de les seves obres més representativa és *La catedral dels pobres*. – Sala 1 –

José Ruiz Blasco (Màlaga, 1838 – Barcelona, 1913)

Pare de Pablo Picasso, professor i pintor especialitzat en quadres de flors i aus. A més de ser conservador restaurador al Museo Municipal de Màlaga, va exercir com a docent a les escoles provincials de Belles Arts de Màlaga (Escuela de San Telmo) (1875-1890), de la Corunya (1891-1895) i de Barcelona (La Llotja) (1895-1913). – Sala 1 –

Josefa Ruiz Blasco (Màlaga, 1825-1901)

Tia paterna de Pablo Picasso, la gran dels onze germans, coneguda familiarment com la tia Pepa. – Sala 1 –

Josep Oriol Martí i Ballés (Barcelona, 1870-1919)

Advocat i autor i traductor teatral. Va participar en la creació del Teatre Íntim d'Adrià Gual. Habitual dels Quatre Gats, va ser membre fundador, i probablement mecenes, de la revista *Juventut* i l'editorial homònima, on va canalitzar la seva voluntat de divulgar la modernitat literària europea. – Sala 1 –

Josep Rocarol i Faura (Barcelona, 1882-1961)

Pintor i escenògraf. Freqüentava els Quatre Gats, la taverna modernista inaugurada el 1897, on va coincidir amb Picasso. Gràcies a les seves memòries hem pogut conèixer alguns detalls inèdits de la joventut de Picasso, amb qui va compartir estudi l'any 1902, juntament amb Àngel Fernández de Soto, al núm. 6 del carrer Nou de la Rambla. Rocarol i Juli González van acompanyar Picasso en el seu tercer viatge a París.

– Sala 1 –

Lee Miller (Nova York, 1907 – Chiddingly, 1977)

Fotògrafa, artista i model. Va entrar en contacte amb el món de la fotografia a Nova York fent de model per a fotògrafs tan importants com Edward Steichen. El 1929 es va traslladar a París, on va treballar com a assistent de Man Ray. Durant la Segona Guerra Mundial va ser corresponsal de guerra de diversos mitjans i de l'exèrcit dels Estats Units. El 1947 es va casar amb l'artista i col·leccionista Roland Penrose, amb qui va col·laborar en les seves biografies de Picasso, Miró, Man Ray i Tàpies.

– Sala 5 –

Marie Laurencin (París, 1885-1956)

Pintora. Va exposar per primera vegada el 1907 al Saló dels Independents de París. El marxant d'art Clovis Sagot li va presentar Picasso i el grup d'artistes del Bateau-Lavoir de Montmartre. Aquell mateix any, Picasso li va presentar Guillaume Apollinaire, amb qui va mantenir una relació fins al 1912.

– Sala 4 –

Marie-Thérèse Walter (Le Perreux-sur-Marne, 1909 – Juan-les-Pins, 1977)

Marie-Thérèse Walter i Pablo Picasso van iniciar una relació sentimental el 1927, quan ella tenia disset anys, que va durar fins al 1940, de la qual va néixer una filla, Maya, el 1935.

– Sala 4 –

Mateu Fernández de Soto (Barcelona, 1881 – Amèrica Central?, 1939)

Escultor. Va ser un dels primers amics barcelonins de Picasso, a qui conegué a través de Jaume Sabartés l'any 1899 i amb qui freqüentà els Quatre Gats, la taverna modernista inaugurada el 1897.

– Sala 2 –

Max Jacob (Quimper, 1876 – Camp de concentració de Drancy, 1944)

Poeta. Daniel-Henry Kahnweiler li publicà alguns dels primers reculls, com *Les oeuvres burlesques et mystiques de Frère Matorel, mort au couvent*, il·lustrats per Picasso. L'obra que el va fer famós va ser *Le cornet à dés* (1917). Va conèixer Picasso el 1901 i hi va mantenir una relació d'amistat, com amb Apollinaire, Modigliani, Créixams, etc. Va ser un dels primers defensors dels artistes d'avantguarda des dels seus articles a la *Gazette des Beaux-Arts*.

– Sala 4 –

Maya Picasso (París, 1935)

Filla de Pablo Picasso i Marie-Thérèse Walter. El 1960 es va casar amb Pierre Widmaier amb qui té tres fills: Olivier (1961), Richard (1964) i Diana (1971).

– Sala 5 –

Nusch Éluard (Mulhouse, 1906 – París, 1946)

Artista surrealista. Va conèixer Paul Éluard el 1930 quan treballava com a model i es van casar el 1934. Va realitzar diversos fotomuntatges surrealistes i va fer de model per a nombrosos treballs fotogràfics de Man Ray, entre els quals destaca *Facile*, una col·lecció de poemes de Paul Éluard amb fotografies d'ella nua. – Sala 4 i 5 –

Olga Khokhlova (Nezhin, 1891 – Cannes, 1955)

Ballarina. L'any 1917 va interpretar a Barcelona *Las Meninas*, *Les sílfides* i *L'ocell de foc* amb la companyia dels Ballets Russos de Serge de Diaghilev. El 1918 es va casar amb Picasso i el 1921 va néixer el seu únic fill, Paulo. – Sala 3 i 5 –

Paloma Picasso (Valauri, 1949)

Dissenyadora. Filla de Pablo Picasso i Françoise Gilot. – Sala 7 –

Paulo Picasso (París, 1921-1973)

Fill d'Olga Khokhlova i Pablo Picasso. El 1950 es va casar amb Émilienne Lotte, amb qui va tenir dos fills: Pablo (1949-1973) i Marina (1950). Posteriorment, el 1962, es va casar amb Christine Pauplin, amb qui va tenir un fill: Bernard (1959). – Sala 3 –

Pere Romeu i Borràs (Torredembarra, 1862 – Barcelona, 1908)

Restaurador, promotor cultural, fotoperiodista i esportista. Després de treballar al Cabaret du Chat Noir de Montmartre, va impulsar la creació de la taverna Quatre Gats (1897-1903), juntament amb Miquel Utrillo, Santiago Rusiñol i Ramon Casas. Al local, lloc de reunió i tertúlia i sala d'exposicions, van coincidir els representants més destacats de l'avantguarda artística de Barcelona. – Sala 1 –

Pompeu Gener i Babot, «Peius» (Barcelona, 1848-1920)

Assagista, autor teatral i articulista format en farmàcia i belles arts. Amic d'Apel·les Mestres i proper al republicanisme federalista, va participar en el Primer Congrés Catalanista (1880). Bohemi, cosmòpola i defensor del positivisme, va viatjar per diversos països d'Europa i va passar llargues temporades a París, on va freqüentar Utrillo, Casas i altres artistes catalans. – Sala 1 –

Rafael (Urbino, 1483 – Roma, 1520)

Pintor i arquitecte italià de l'alt Renaixement. Els primers biògrafs de Rafael van donar molta rellevància a les seves relacions amb les dones i Picasso s'ho va prendre com una llicència per tractar-lo amb la mateixa irreverència amb què havia tractat alguns amics. El seu referent inicial van ser els quadres d'Ingres que representaven Rafael amb la Fornarina, la model del retrat homònim del pintor italià. – Sala 6 –

Ramon Pichot (Barcelona, 1871 – París, 1925)

Pintor i gravador. L'any 1902 van exposar conjuntament a la Galeria Berthe Weill, a París. Van viure plegats la bohèmia parisenca i van decorar el cabaret Zut, a Montmartre. El 1910 Picasso i Fernande van passar un estiu a Cadaqués, a la casa familiar de Pichot. – Sala 1 –

Rembrandt (Leiden, 1606 – Amsterdam, 1669)

Nom amb què és conegut el pintor holandès Harmensz van Rijn. Durant l'última dècada de la vida de Picasso, Rembrandt va ocupar un lloc destacat com a referent més o menys explícit als seus quadres, dibuixos i gravats, si bé abans ja hi havia fet alguna aparició, la més coneguda en diversos gravats de la *Suite Vollard*. – Sala 6 –

Santiago Rusiñol (Barcelona, 1861 – Aranjuez, 1931)

Pintor, escriptor, autor teatral, col·leccionista i activista cultural. Figura clau del Modernisme català i, juntament amb Ramon Casas, el prototip d'artista triomfador en què s'emmirallà Picasso durant els seus primers anys a Barcelona. Rusiñol va ser un dels importadors de la modernitat parisenca al nostre país i un dels fundadors dels Quatre Gats, la taverna modernista inaugurada el 1897. – Sala 1 –

Sylvette David (Boulogne-sur-Seine, 1934)

Model. Quan tenia 19 anys, el 1954, va conèixer Picasso a Valauri, la ciutat on vivia, i va posar per a ell de manera intermitent entre finals d'abril i finals de juny. – Sala 7 –

Picasso. Retrats

8. ELIZABETH COWLING. COMISSÀRIA DE L'EXPOSICIÓ

Elizabeth Cowling és professora emèrita en Història de l'Art i membre honorari a La Universitat d'Edinburgh. Ha publicat nombroses vegades sobre art europeu del segle XX i s'ha especialitzat en l'obra de Picasso. Entre les seves publicacions es troben *Picasso: Style and Meaning*, 2002, *Visiting Picasso: the Notebooks and Letters of Roland Penrose*, 2006 i *Picasso's Late Sculpture: 'Woman', The Collection in Context* per al Museo Picasso Málaga el 2009. Ha co-comissariat grans exposicions com ara *Dada and Surrealism Reviewed* (Arts Council of Great Britain, 1978), *On Classic Ground: Picasso, Léger, De Chirico and the New Classicism, 1910-1930* (Tate Gallery, 1990), *Picasso: Sculptor/Painter* (Tate Gallery, 1994), i *Matisse Picasso* (Tate, Grand Palais, Paris, MOMA, New York, 2002-3). Amb Richard Kendall va co-comissariar l'exposició *Picasso davant Degas* per al Clark Art Institute, Williamstown i Museu Picasso Barcelona el 2010-11.